

Місячний Економічний Моніторинг України

№245, червень 2025 року

Резюме

- За даними Держстату промислове виробництво в першому кварталі 2025 року впало.
- За оцінкою ІЕД реальний ВВП зріс на 1,1% дпр в травні, дещо пришвидшившись з 0,7% дпр у квітні.
- У травні імпорт електроенергії зріс на 3,6% дпм до 198 тис. МВт-год. Експорт електроенергії скоротився на 41% дпм, до 93 тис. МВт-год.
- Україні загрожує дефіцит газу, якщо не всі видобувні потужності відновляться після російських обстрілів.
- Сповільнення експорту зерна викликало простоя суден в портах та падіння перевезень зерна залізницею на 30%.
- Експорт товарів у квітні зріс орієнтовно на 5% дпр, а імпорт зріс на 16% дпр.
- В травні міжнародна допомога становила лише 1 млрд євро позики від ЄС в межах ERA.
- У травня інфляція сягнула до 15,9% дпр, що за очікуваннями стане найвищим показником інфляції цього року
- Гривня залишалась стабільно до долара, але ослабла до євро
- НБУ очікувано залишив облікову ставку незмінною на рівні 15,5% і відзначив зниження одних інфляційних ризиків, але появу інших

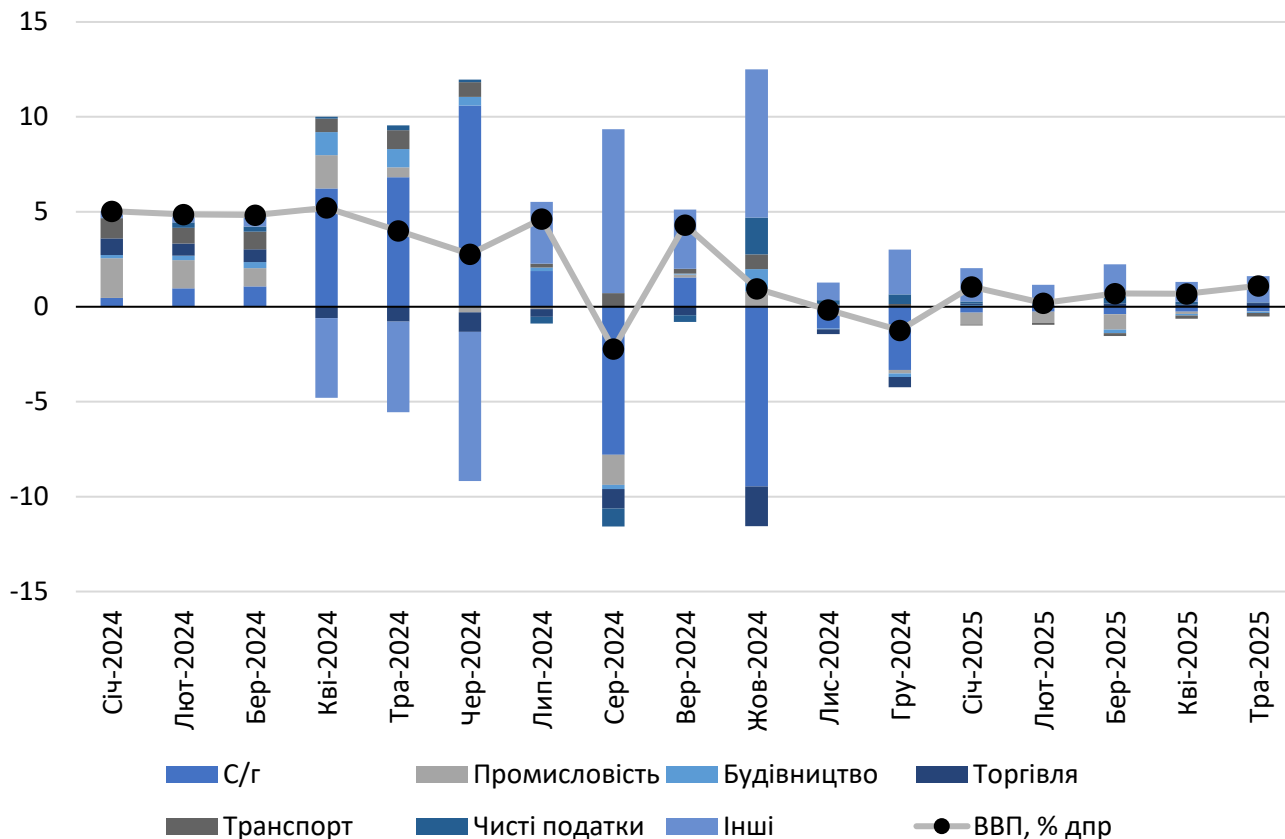
ВВП та реальний сектор: Темпи зростання залишаються низькими

Держстат пришвидшив надання даних про стан промисловості й тепер, видається, оприлюднює показники із затримкою близько двох місяців після закінчення звітного періоду. В лютому та березні 2025 року добувна промисловість впала на відповідно 24,5% дпр та 19,8% дпр, що стало наслідком втрати вугільних шахт в Покровську та Селидовому, а також пошкодженню видобування газу внаслідок російських обстрілів. Переробна промисловість перейшла від падіння на 4,6% дпр в лютому до зростання на 0,3% дпр в березні. При цьому, падало виробництво споживчих товарів. Харчова промисловість впала на майже 10% дпр у лютому через дефіцит сировини для виробництва олії, а також повернення до сезонного виробництва цукру (традиційно цукрові заводи встигають переробити всю наявну сировину за кілька місяців після збору врожаю цукрового буряка, але минулого сезону вони працювали довше). Машинобудування впало на 5,7% дпр в лютому, але зросло в березні на 12,2% дпр, що ймовірно пов'язано з оборонними замовленнями. На фоні стабільного попиту металургія продовжувала зростати. Постачання електроенергії впало в березні на 9,3% дпр через аварійні відключення.

За нашою оцінкою зростання реальної ВДВ у переробній промисловості у травні прискорилося до 2,4% дпр з 1,4% дпр у квітні після зниження у березні. Переробна промисловість підтримувалася більш стабільним внутрішнім попитом. Крім того, у травні компанії стикалися з меншими проблемами щодо доступу до електроенергії. Так, за оцінкою реальна ВДВ в електроенергії зросла на 3,0% дпр у квітні та 4.8% дпр в травні. Падіння в добувній промисловості сповільнилось за оцінкою до 10.4% дпр в травні через певне відновлення видобування газу та зростання добування будівельних матеріалів.

За даними Держстату роздрібний товарообіг зріс на 4,8% дпр в першому кварталі. При цьому, дані по оптовій торгівлі далі не оприлюднено, але ми припускаємо, що вона далі дещо скорочувалась через подальший перехід на прямі продажі та менше використання складів через їх обстріли російською армією. Тому за оцінкою зростання реальної ВДВ в торгівлі у квітні та травні становила близько 2% дпр, хоча заробітні плати продовжують стрімко зростати.

Рисунок 1: Внески до реального ВВП, в.п.

Джерело: оцінка ІЕД

Реальна ВДВ у сільському господарстві у травні скоротилася за оцінкою на 2,4% дпр, що близько до показників квітня. Це відображає зниження виробництва продукції тваринництва домогосподарствами, яке не було компенсовано невеликим зростанням виробництва підприємств.

За нашою оцінкою реальна ВДВ у транспорті скоротилася на 6,4% дпр у травні. Продовжилося уповільнення вантажних перевезень залізницею, а також зберігався вплив припинення транзиту газу, хоча ми спостерігаємо зростання в інших підгалузях транспорту.

В цілому, за оцінкою ІЕД реальний ВВП зріс на 0,7% дпр в першому кварталі. В травні його зростання пришвидшилось до 1,1% дпр порівняно з 0,7% дпр у квітні.

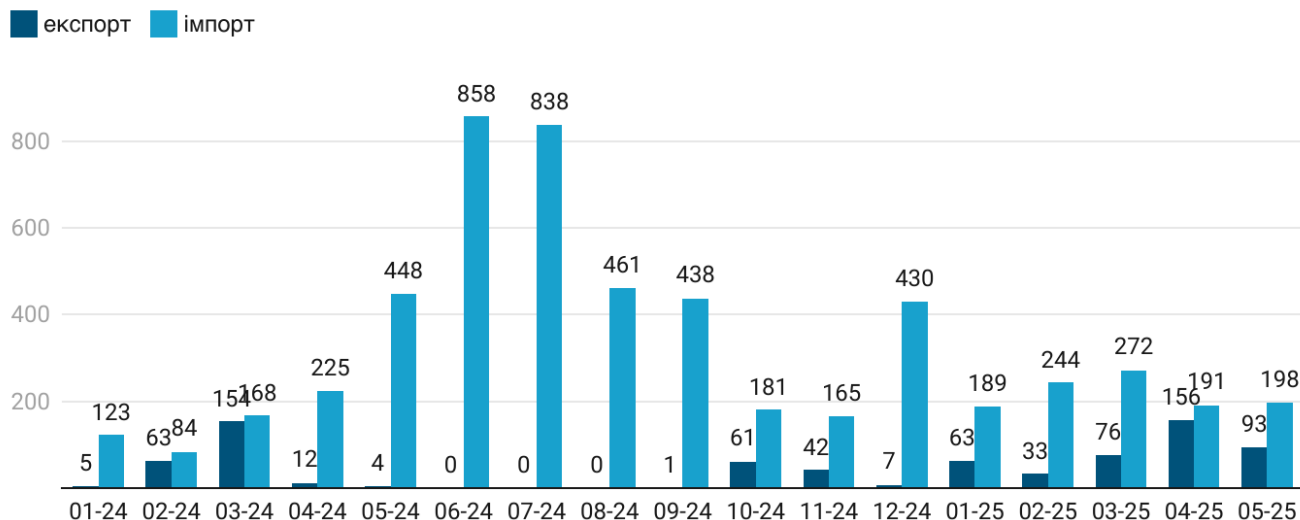
Енергетика: Україні загрожує дефіцит газу

Електроенергія. У травні імпорт електроенергії зріс на 3,6% дпм до 198 тис. МВт-год. Найбільше електроенергії було поставлено з Угорщини (40%). Експорт електроенергії в травні скоротився на 41% дпм, до 93 тис. МВт-год.

В Україні у 2025 році відбувається будівництво семи вітрових електростанцій, із загальною потужністю проєктів близько 4 ГВт, з яких понад 800 МВт планують ввести в експлуатацію цього року. Зокрема, розпочалося будівництво другої черги Тилігульської ВЕС, яка є наймасштабнішим вітровим проєктом в Україні. Торік в Україні встановили близько 45 МВт комерційної генерації з вітру.

З 1 липня 2025 року в Україні офіційно змінюється стандарт напруги в електромережі, тепер він буде становити 230 В замість звичних 220 В. НКРЕКП ухвалила таке рішення у квітні, аби узгодити українську енергосистему з європейською, де діє саме такий стандарт. Можливе відхилення від номінальної напруги коливатиметься від 207 В до 253 В.

Рисунок 2: Експорт та імпорт електроенергії у 2024-2025 роках, тис. МВт-год

Примітка: Показники на основі даних про комерційні перетоки електроенергії до/з України. Дані митниці можуть відрізнятись від цих показників

Джерело: ExPro

Газ. Україні загрожує дефіцит газу, якщо не всі видобувні потужності відновляться після російських обстрілів. Наразі нестача ресурсу обраховується у близько 1 млрд євро. На середину травня у підземних сховищах (ПСГ) було накопичено 6,14 млрд м³ газу. Травневий рівень заповнюваності ПСГ був найнижчим за останні 11 років. У травні до ПСГ було спрямовано 11,7 ТВт-год або понад 1,1 млрд м³ газу – на 49% більше, ніж в травні минулого року. З них близько 500 млн м³ надійшло з-за кордону, тоді як рік тому такі надходження були близькими до нуля. Це вказує на те, що закачування газу українського виробництва до сховищ у травні було не набагато нижчим за минулорічний показник. Середній добовий показник закачування у травні становив 376 ГВт-год або орієнтовно 36 млн м³, а за перші 16 днів червня зріс до 463 ГВт-год або 45 млн м³.

НКРЕКП погодила надання Оператором ГТС послуг транспортування газу разом з операторами газотранспортних систем Болгарії (Bulgartransgaz), Греції (DESFA SA), Молдови (VestMoldTransgaz SRL) та Румунії (Transgaz SA). Перший єдиний аукціон з бронювання місячних потужностей на червень для розподілу потужностей на всіх точках Трансбалканського коридору за маршрутом транспортування природного газу з Греції до України (3 млн м³ на добу) завершився з нульовим результатом – потужності на червень не було заброньовано через завищену тарифну ставку у 7,8 євро/МВт-г.

Оператори ГТС України та Польщі (Gaz-System) продовжили дію гарантованої потужності на вхід до України в обсязі 6,4 млн м³ (при температурі +20 С°) на добу до 1 жовтня 2026 року. Інтерконнектор з Польщею дозволяє пропонувати Україні потужності до 2,2 - 2,3 млрд м³/рік. Польський напрямок є важливим для доступу до LNG-поставок з усього світу через польські термінали.

Нафта. «Укрнафта» розпочала геологорозвідку на Олеській площі – великій нафтогазоносній ділянці площею 6,32 тис. км² на заході України. Видобуток відбуватиметься за угодою про розподіл продукції між «Укрнафтою» та урядом. На Олеській ділянці очікується відкриття крім традиційних також і нетрадиційних покладів нафти та газу (сланцевий газ, газ щільних колекторів). Успішна розвідка та подальша розробка може означати старт видобутку нетрадиційних вуглеводнів в Україні.

Транспорт: перевезення зерна залізницею впали на 30%

Морський транспорт. За даними Одеської ОВА рівень захищеності портів від російських атак зріс з 50% до 95% завдяки проведеним заходам. Це кардинальне покращення безпекової ситуації свідчить про ефективність інвестицій у протиповітряну оборону та інші захисні системи портової інфраструктури. Підвищення рівня безпеки до 95% наближає українські порти до міжнародних стандартів безпеки і може стати вирішальним фактором для повернення довіри міжнародних судноплавних компаній.

Експорт зернових із портів України сповільнився, що призвело до зростання кількості вільного тоннажу. Учасники ринку повідомляють про збільшення простою суден через брак нових контрактів. Цей тренд відображає складну ситуацію на світовому зерновому ринку та свідчить про необхідність диверсифікації експортних маршрутів. Простій суден означає додаткові витрати для судновласників і може призвести до зростання фрахтових ставок у довгостроковій перспективі. Водночас це створює можливості для українських експортерів домовлятися про більш вигідні умови перевезення.

Компанія COSCO Shipping Europe оголосила про запуск Чорноморського фідерного сервісу (BFS) з порту Чорноморськ в Україні до турецького порту Кумпорт біля Стамбула. COSCO Shipping Europe, дочірня компанія COSCO Corporation, обслуговує європейський регіон та працює з 1989 року зі штаб-квартирою в Гамбурзі. А Білгород-Дністровський морський порт та APM Terminals Poti (підрозділ компанії Maersk) підписали меморандум та планують запуск поромного маршруту з Грузії в рамках Транскаспійського маршруту. Участь такого потужного міжнародного оператора як COSCO у відновленні морських маршрутів з України є позитивним сигналом для всієї галузі. Співпраця з APM Terminals, яка є частиною глобального логістичного гіганта Maersk, може забезпечити українським експортерам доступ до розгалуженої мережі міжнародних перевезень.

Залізничний транспорт. За п'ять місяців 2025 року «Укрзалізниця» перевезла до портів 22,2 млн т вантажів. Зокрема зернових вантажів було перевезено 12,7 млн т, з них 11,4 млн т в експортному сполученні (до портів та західного кордону). Цей показник на 30% менший обсягів січня-травня минулого року. Скорочення залізничних перевезень відображає сезонний тренд у зменшенні продажу зернових в очікуванні нового врожаю.

Кабінет Міністрів України виділив Мінрозвитку для «Укрзалізниці» 4 млрд 349 млн грн для забезпечення безперебійного функціонування залізничного транспорту в умовах воєнного стану. Ці кошти, ймовірно, будуть спрямовані на відновлення пошкодженої інфраструктури, посилення безпеки перевезень та модернізацію рухомого складу. Інвестиції в залізничний транспорт також важливі для підтримки соціальної мобільності населення та забезпечення евакуаційних можливостей.

«Укрзалізниця» уклала з Крюківським вагонобудівним заводом угоду на постачання 95 пасажирських вагонів загальною вартістю близько 110 млн дол. США, фінансування

здійснюється з держбюджету. За умовами договору, підприємство має поставити до 31 грудня 2028 року 88 купейних вагонів і 7 спеціалізованих, зокрема з місцями для людей з інвалідністю та купе начальника поїзда. Контракт із заводом є частиною державної програми оновлення парку «Укрзалізниці», яка передбачає придбання 100 вагонів до кінця року.

Автомобільний транспорт. Україна та Румунія домовились про обмін 2000 універсальних разових дозволів на нерегулярні перевезення пасажирів. Такі дозволи дають можливість здійснювати автобусні поїздки, які не належать до регулярних маршрутів і які не дозволяються відповідно до Угоди INTERBUS. Вони особливо актуальні у літній період, коли суттєво зростає попит на автобусні поїздки за кордон. Наразі між Україною та Румунією функціонує понад 50 регулярних автобусних маршрутів, але попит на нерегулярні перевезення все одно залишається високим.

Україна та Норвегія продовжили угоду про лібералізацію вантажних автомобільних перевезень до кінця 2025 року. Перевезення вантажів між країнами, а також транзит, можна здійснювати без спеціальних дозволів, якщо вантажівка відповідає стандарту Євро-5 або вище. Домовленість передбачає також можливість автоматичного продовження цієї лібералізації після 2025 року.

Європейський Союз через Міжнародну організацію з міграції в Україні виділив фінансування на технічну підтримку проекту «Черга для перетину кордону». Раніше «Чергу» підтримував USAID, але на початку року фінансування було заморожене. В планах проекту – подальші інтеграції з іншими реєстрами, забезпечення визначеної законодавством пріоритетності проїзду транспортних засобів, запуск електронної черги для легкових авто, а також встановлення камер автоматичної фіксації на пунктах пропуску. В кінця травня «Черга» зафіксувала 2 мільйони перетинів кордону (1,77 млн вантажівками та 0,23 автобусами) за онлайн-записом з часу запуску системи.

У зв'язку з виконанням будівельних робіт (прокладання трубопроводу та демонтаж дорожнього покриття на напрямку виїзду з України) у пункті пропуску «Шегині – Медика» на кордоні з Польщею з 30 травня 2025 року зменшено кількість смуг руху для вантажного транспорту в обох напрямках, а також відсутнє місце для накопичення транспортних засобів. Це викликало сповільнення руху вантажівок та збільшення черги в цьому пункті пропуску. Цей пункт пропуску також закривав одну смугу через ремонтні роботи протягом 22 квітня – 10 травня.

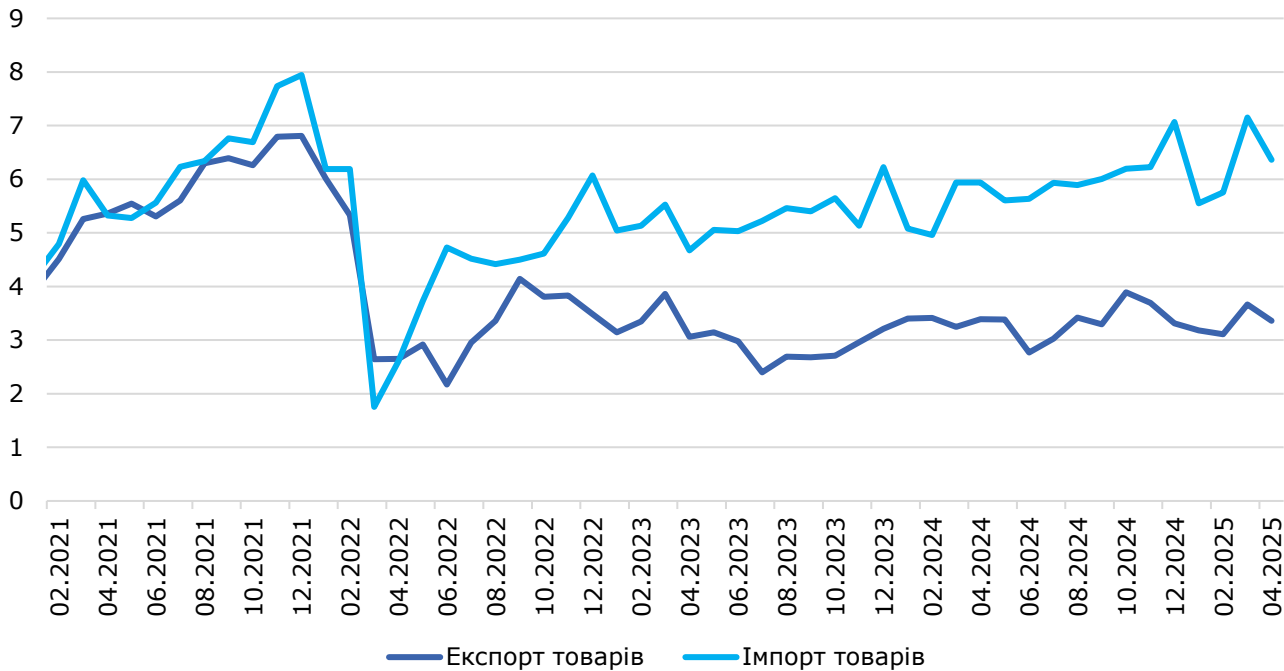
Зовнішня торгівля: Експорт та імпорт дещо зростають у травні

Експорт товарів у травні покращився порівняно з квітнем та зріс орієнтовно на 5% дпр до 3,6 млрд дол. США. Аграрний експорт зріс порівняно з квітнем та ймовірно був лише дещо нижчим минулорічного. Це ймовірно відображає закінчення дії торгових преференцій ЄС на початку червня. Експорт металургійної продукції ймовірно зріс, а експорт продукції машинобудування залишився значно вищим, ніж минулого року. Експорт інших товарів був близьким до показників квітня та минулого року

Експорт металургійної продукції у квітні склав 397 млн дол. і зріс на 25% дпр, хоч і був дещо нижчим, ніж у березні. У квітні до звичайного рівня повернувся експорт чавуну і, відповідно, зріс експорт напівфабрикатів зі сталі. Експорт мінеральної продукції знизився на 20% дпр та порівняно з березнем до 257 млн дол. У квітні експортна ціна залізної руди була нижчою за попередні місяці, що стримувало експорт виробників із вищими витратами. Експорт продукції машинобудування склав 321 млн дол. і зріс на 89% дпр з низької бази. Як і раніше, основними рушіями зростання в цій групі був експорт проводів та кабелів, а також електронагрівальних приладів. Експорт інших товарів (переважно промислових виробів) був одним із найвищих з початку повномасштабної війни, зокрема за рахунок зростання експорту виробів з деревини.

Імпорт товарів у травні дещо збільшився порівняно з квітнем з до 6,5 млрд дол. і на 16% дпр. Імпорт енергоносіїв повернувся до звичайного рівня після сплеску у березні і впав орієнтовно на 9% дпр через нижчі імпорتنі ціни. Імпорт машин та обладнання різко зріс порівняно з попередніми місяцями і наблизився до рекордного показника квітня у 2,7 млрд дол. і зріс на 31% дпр. Імпорт хімічних продуктів дещо знизився до попередніх місяців відповідно до закінчення посівної але зріс орієнтовно на 7% дпр.

Рисунок 3: Торгівля товарами України, млрд дол. США

Джерело: Державна митна служба України

Фіскальна політика: Фінансовий розрив у 2026 році

За попередніми даними Мінфіну, сукупні доходи Державного бюджету у травні скоротилися до 274 млрд грн з 336 млрд грн у квітні через відсутність грантів. При цьому, доходи загального фонду Держбюджету становили 205 млрд грн (275 млрд грн у квітні). Доходи було підтримано перерахунком Нацбанком додаткових 20,3 млрд грн прибутку, який перевищив передбачені в планових показниках бюджету у 63,9 млрд грн. Цю суму НБУ повністю перерахував у бюджет в квітні.

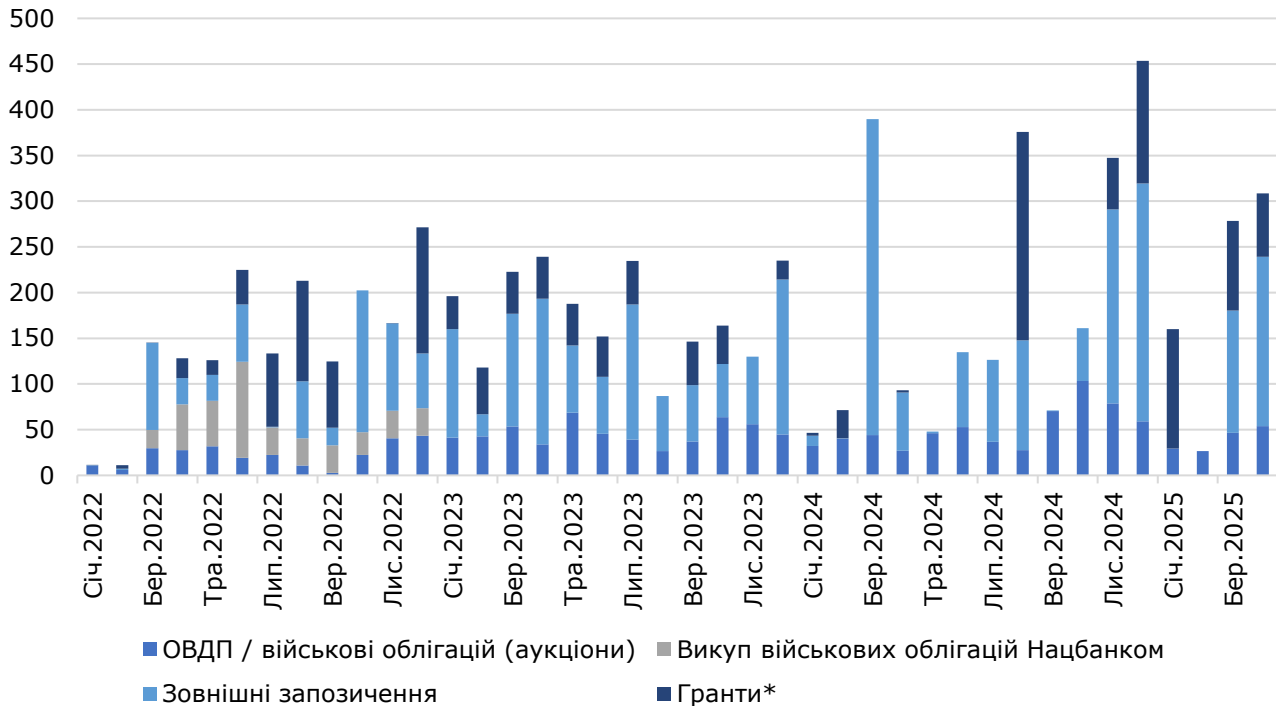
На травень припадає календарна дата сплати податку на прибуток підприємств (ПнПП) за перший квартал 2025 року. Доходи від ПнПП зросли на 7,9% дпр до 45,4 млрд грн. Так, фінансові компанії тепер сплачують податок на рівні 25%. Також зростали прибутки й нефінансових компаній.

Доходи Державного бюджету від ПДФО знову різко зросли на 59% дпр. Це стало наслідком підвищення ставки військового збору. Також бізнес стрімко підвищував заробітні плати через брак робочої сили, що, як свідчить опитування бізнесу ІЕД, є першою перешкодою для діяльності компаній. Крім того, за цей час зросла мінімальна заробітна плата. Ймовірно, що на приріст зарплати впливають і спроби бізнесу бронювати своїх працівників, для чого середня заробітна плата на підприємстві та зарплата такого працівника мають перевищувати 20 тис. грн.

Зростання валових надходжень ПДВ сповільнилося до 13,2% дпр, що стало відображенням повільнішого зростання приватного споживання. При цьому відшкодування ПДВ зросло на 22,5% дпр до 15,5 млрд грн, що вище за середньомісячний показник за попередні пів року. Доходи ПДВ з імпорту збільшились на 9,6% дпр до 42,3 млрд грн, але вони були нижчими за планові.

Видатки загального фонду Держбюджету становили 355 млрд грн та були на 11% нижче плану, що частково може пояснюватись затримками у фінансуванні закупівель, а частково нижчими надходженнями фінансування. Розміщення ОВДП становили 42,6 млрд грн (з них 22% в іноземній валюті), а їх середня дохідність становила 16,2%. Поки що залучені від ОВДП кошти (за перші п'ять місяців року) були нижчими за витрати на погашення та обслуговування цих паперів. В травні Україна не отримувала грантів, а позики становили лише 1 млрд євро – транш від ЄС в рамках ERA. При цьому через невиконання трьох індикаторів Плану України уряд досі не подав звіт до Європейської комісії про виконання Плану. Тому в червні Україна не отримає траншу в межах Ukraine Facility, а пізніше отримає його скорочений обсяг, оскільки всі індикатори навряд чи будуть виконані.

Рисунок 4: Фінансування та гранти, які надійшли в державний бюджет, млрд грн

Примітка: * гранти є частиною доходів бюджету, які обліковуються за кодом 42000000 «Офіційні трансферти від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ»
Зовнішня допомога від ERA включена в гранти, якщо надходить від США через рахунок Світового Банку, та в позики, якщо надходить від інших партнерів.

Джерело: Мінфін

Водночас на рівні експертів МВФ було досягнуто угоди про восьмий перегляд програми МВФ. Рішення Виконавчої ради МВФ очікується в кінці червня. До цього уряд має, ймовірно, подати до парламенту зміни до Державного бюджету на 2025 рік, а парламент – їх ухвалити. Поки що тексту законопроекту немає, але за відкритою інформацією основною потребою ухвалити зміни є потреба знайти додаткові 400 млрд грн на фінансування обороти та безпеки. Так, бюджет базувався на припущеннях меншої активності воєнних дій в другій половині 2025 року та продовження воєнної допомоги з боку міжнародних партнерів. Натомість війна є набагато інтенсивнішою, а США суттєво скоротили свою воєнну допомогу. Джерелами фінансування додаткових видатків, ймовірно, будуть збільшення плану по чистим залученням від ОВДП, перевиконання доходів в перші п'ять місяців 2025 року та перерозподіл інших видатків. Плани щодо всіх цих додаткових джерел є досить амбітними та оптимістичними.

Бюджетна декларація та офіційний економічний прогноз Уряду на 2026-2028 роки ще не опубліковані через високу невизначеність щодо військової ситуації та фінансування (аналогічна ситуація була у 2024 році): очікується їх затвердження до кінця червня 2025 року, як передбачено в Програмі МВФ. Ця історія є подібною до минулорічної: через брак певності щодо фінансування у 2026 році МВФ не переглядає прогноз, тоді як уряд не може ґрунтувати показники Бюджетної декларації на старому прогнозі.

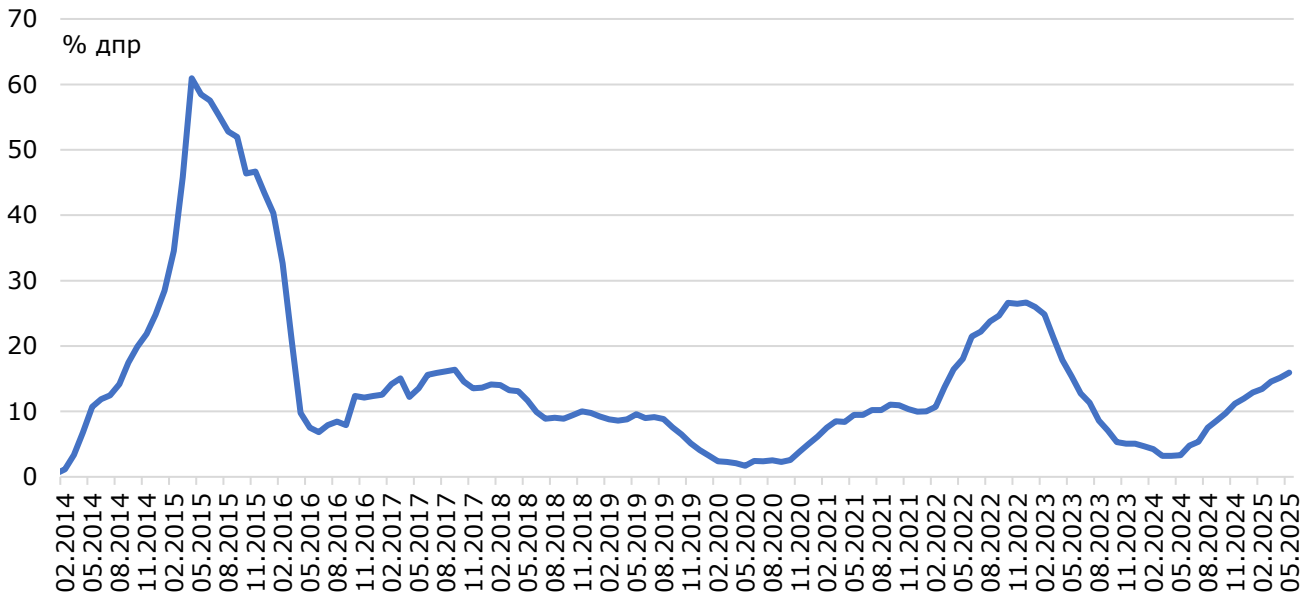
В цілому, на 2026 рік очікується фінансовий розрив щонайменше 10-15 млрд доларів США (в еквіваленті) для фінансування бюджету без ясності щодо нових інструментів для покриття. Можливо, ними могли б стати заморожені російські активи, для чого поки що бракує політичної волі в ЄС. Також може відбутися зсув, якщо ЄС фінансуватиме частку військових витрат України через механізм SAFE (Security Action for Europe), який передбачає 150 млрд євро спільних оборонних закупівель.

Інфляція: Споживча інфляція, як очікується, досягла максимуму в 15,9% дпр

У травні споживча інфляція досягла 15,9% дпр порівняно 15,1% дпр у квітні. Через рішення Уряду залишити тарифи на електроенергію незмінним щонайменше до кінця жовтня річна зміна ціни на електроенергію з червня становитиме 0% дпр порівняно з 63% дпр у травні. Інфляція прискорилась на фоні різкого збільшення цін на м'ясо та фрукти за останні два місяці. Ціни на

Фрукти у травні в середньому зросли на 27% порівняно з березнем. Так, ціни на яблука зросли на 39% до березня через низький минулорічний врожай та вичерпання наявних запасів. Ціни на м'ясо та м'ясопродукти зросли на 9,4% до березня (курятину на 13%, свинина на 19%) через відсутність зростання виробництва на фоні зростання експорту та внутрішнього попиту.

Рисунок 5: Інфляція споживчих цін, % дпр

Джерело: Держстат

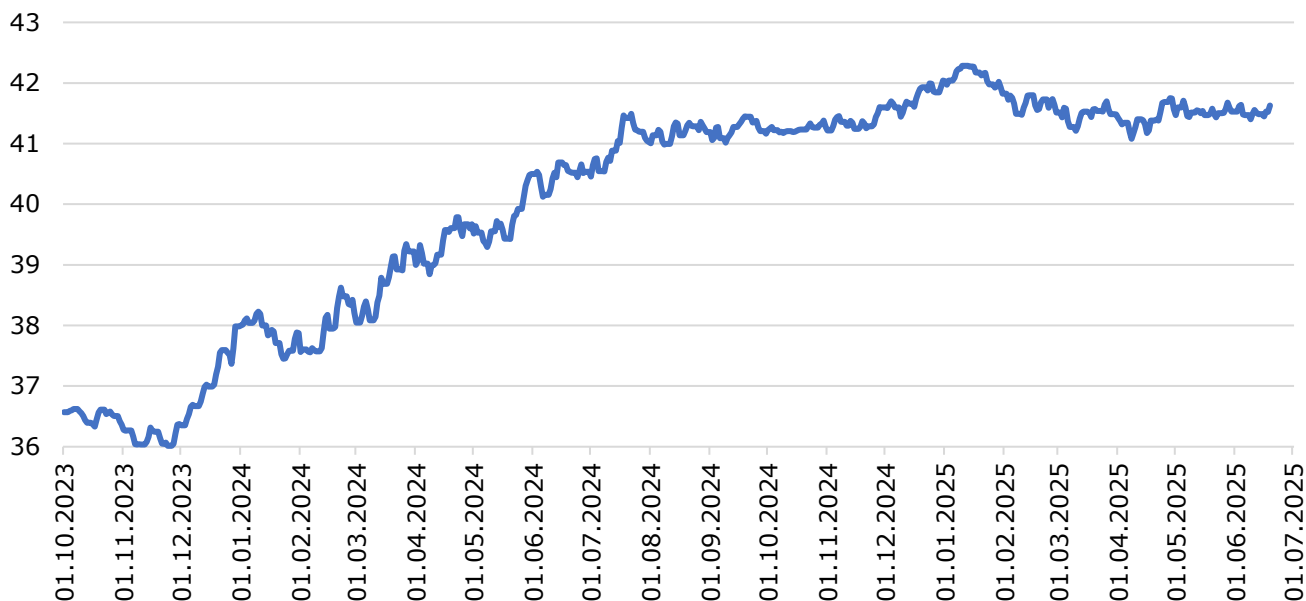
Місячна інфляція у травні знову перевищила 1% і склала 1,3% дпм. Тут теж основну роль зіграло різке підвищення цін на м'ясо та фрукти. Водночас відбулось сезонне зниження цін на одяг та взуття, а також молочні продукти. Паливо дещо подешевшало. Ціни на решту споживчого кошика зросли на 0,6% дпм. Це більше, ніж у квітні, але залишалось помірним і відображало зниження інфляційного тиску в останні місяці.

Обмінний курс та монетарна політика: Курс гривні залишався стабільним до долара, а облікова ставка незмінною

Монетарна політика. У червні НБУ зберіг облікову ставку незмінною на рівні 15,5% річних, що відповідало очікуванням та попереднім заявам НБУ про те що облікова ставка не буде знижена до того, як інфляція буде на стійкому шляху до зниження. Це рішення було одноголосним. Рішення НБУ відображало досі високий рівень річної інфляції та збереження значних інфляційних ризиків попри позитивні результати останніх місяців. Наприклад, зберігаються ризики атак на енергетичну інфраструктуру, непевна геополітична ситуація та ризик нижчого, ніж очікувалось, цьогорічного урожаю. На фоні цих ризиків більшість членів Комітету з монетарної політики відзначили, що НБУ можливо доведеться довше утримувати ставку на чинному рівні, ніж планувалось раніше.

Обмінний курс. Гривня залишалась стабільною до долара США в останні тижні й курс коливався у вузькому проміжку в 41,4-41,6 грн за долар. Втім, ослаблення долара до євро призвело до відповідного знецінення гривні до євро і курс євро перевищив 48 грн за євро. Якщо курс долара до євро не повернеться до історичного рівня, це може сформувати додатковий інфляційний тиск. Попит на готівкову іноземну валюту дещо збільшився, але залишався доволі близьким. Інтервенції НБУ за чотири тижні, що закінчились 15 червня, склали орієнтовно 2,5 млрд дол., що дещо нижче за середній показник цього року.

Рисунок 6: Офіційний курс гривні до долара США (грн за дол. США)

Примітка: Зауважимо, що значення обмінного курсу на рисунку починаються з 36 грн за дол. США.

Джерело: НБУ

У травні міжнародні резерви НБУ склали 44,5 млрд дол. порівняно з 46,7 млрд дол. у квітні. У травні Україна отримала від донорів лише щомісячний транш в 1 млрд євро від ЄС за ініціативою ERA, а Уряд також залучив 43 млн дол. у чистому вигляді від валютних ОВДП. На обслуговування зовнішнього боргу пішло 427 млн дол. Інтервенції НБУ у травні сягнули 2,2 млрд дол. на інтервенції.

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
E-mail: institute@ier.kyiv.ua
<http://www.ier.com.ua>

Застереження

Ця публікація була підготовлена Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. Її зміст є виключною відповідальністю Інституту економічних досліджень і політичних консультацій. МЕМУ має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.